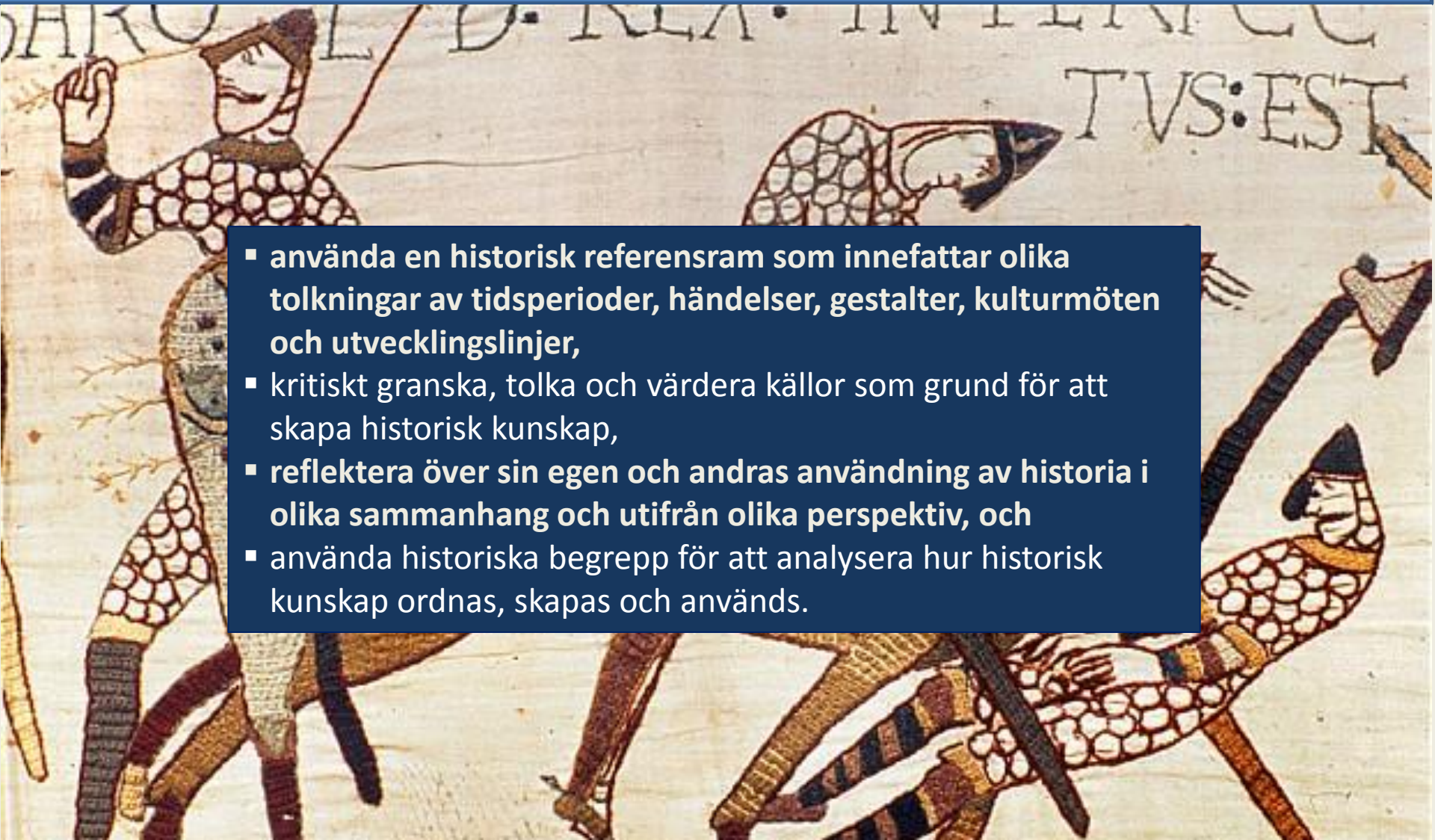

Övningshäfte inför nationellt prov i historia

-
- använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer,
  - kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap,
  - reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv, och
  - använda historiska begrepp för att analysera hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.

”använda en historisk referensram som innefattar olika tolkningar av **tidsperioder**, händelser, gestalter, kulturmöten och **utvecklingslinjer**”

- Att ha koll på historien, framför allt ur ett europeiskt och västerländskt perspektiv
- Att på allvar fundera över vad som gör att samhällen förändras, t.ex. teknisk utveckling, klasskamp, aktör/struktur

**Sparta, Aten,
Alexander den store,
ROM**

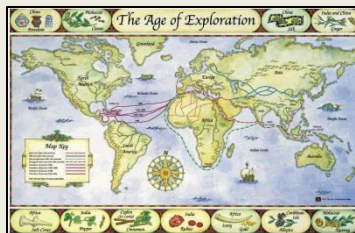
Antiken

**Kalifatet i Cordoba,
Frankrike, Hansan,
Tysk-romerska riket,
Påvestaten, England,
Kalmarunionen**

medeltiden

**Spanien, Portugal,
Frankrike, Sverige, Holland,
Osmanska riket,
Storbritannien**

tidigmodern tid

**Frankrike, Tyskland,
Storbritannien,
USA, Sovjet**

industrialismen

- Livlig handel
- Filosofi
- Demokrati & republik
- Slavarbetskraft
- Skriftlig kultur
- Vapen av järn

- Feodalism
- Självhushållning
- Livegenskap
- Decentraliserad statsmakt
- Kristendom
- Latin
- Riddare

- Långväga handel
- Pengar
- Kapitalism
- Europa koloniserar
- Vetenskap
- Upplysning
- Krut & kanoner
- Centraliserad kungamakt

- Industrialisering
- Global handel
- Kapitalism
- Imperialism & kolonialism
- Nya sociala klasser: arbetarklass & borgerskap
- Liberalism, konservatism & socialism
- Världskrig

Uppgift 1: Ange på föregående tidsaxel när i tid de olika tidsperioderna inföll.

Uppgift 2: Eftersom vi är mest intresserade av relativt modern tid ska ni göra en tidslinje över perioden 1750-1950. På tidslinjen i klassrummet placerar du nedanstående viktiga händelser, skeenden och personer.

Hyperinflationen i Tyskland, Franska revolutionen, första världskriget, Hitlers maktövertagande, demokratin genombrott i Sverige, Storbritanniens första Industrialiseringsfas, atombomben, andra världskriget, den amerikanska revolutionen, upplysningen, skotten i Sarajevo, Den ryska revolutionen, den stora börskraschen i New York, kalla kriget, slaget vid Stalingrad, Indien blir självständigt, Wienkongressen, Pariskommunen

1750

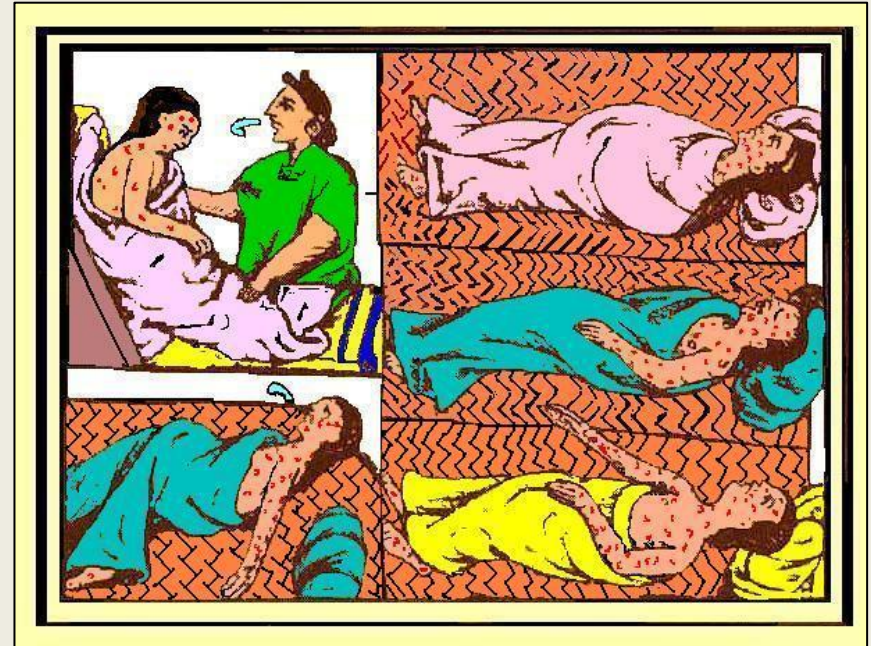
1950

1850

”använda en historisk referensram som innefattar olika **tolkningar** av tidsperioder, händelser, gestalter, kulturmöten och utvecklingslinjer”

- ❑ Förståelse för att historien kan tolkas på olika sätt, t.ex. firades 500-års-dagen av **Columbus** ”upptäckt” i Spanien och USA, men i Sydamerika ansåg inte dagens indianer att händelsen var värd att firas, snarare sörjas. Man ger alltså händelsen olika betydelser.

” kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att **skapa** historisk kunskap”

- ❑ Historia **skapas** av människor, t.ex. brukar det sägas att ”historien skapas av segraren”. Det är alltså ingen slump vad som räknas till historien. I Spanien t.ex. kanske det har skrivits och berättats mer om Columbus sjöresa än om indianernas samhällen. Vi **väljer** alltså vad som ska bli och räknas som viktig historia.
- ❑ Historien kommer inte flygande utan måste byggas upp med hjälp av **källor**, t.ex. dagböcker, målningar, fynd från utgrävningar.
- ❑ En dagbok eller ett fynd från en utgrävning måste **tolkas**.

Kära dagbok,

Hassan bad mig komma fira
turkisk afton med hans familj.
Jag ska sluta tidigt idag och
jalla dit efter jobbet. Han sa
att dom sitter äter god mat
och lyssnar turkisk musik.
Det låter trevligt.
Men fan ska jag ta med dit?
Fan ska jag klä på mig?
Jag vet ingenting om turkisk
kultur. Kebab jag känner till
men det är inte mycket.
Och jag måste ta tuben dit eftersom
någon baxade min cykel!
Jag undrar vem är så shonne att
baxar den. Den var ju helt keff.

” kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap”

- ❑ Det viktigaste verktyget historiker använder när de ska kritiskt granska och värdera en källa är de källkritiska kriterierna/frågorna .

Äkthetskriteriet: Är källan äkta eller falsk? Är den vad den utger sig för att vara?

Klicka på bilderna för att få veta mer ...

” kritiskt granska, tolka och värdera källor som grund för att skapa historisk kunskap”

- ❑ Det viktigaste verktyget historiker använder när de ska kritiskt granska och värdera en källa är de källkritiska kriterierna/frågorna .

Närhet (närhetskriteriet). Om vi har en källa som berättar om Alariks plundring av Rom år 410. Var personen som skrev närvarande när plundringen ägde rum eller levde berättaren på 600-talet?

Tendens. Ingen källa är helt objektiv. Om t.ex. moderaterna ska berätta om vad de åstadkommit under deras tid vid regeringsmakten får du förmodligen ett annat svar än om du frågar oppositionen.

Beroende. Är den källa du använder i sin tur beroende av ytterligare källor? Bara för att flera källor säger samma sak behöver det inte vara sanna/bra. Om källan de bygger på är falsk/dålig ...

” **kritiskt granska, tolka och värdera** källor som grund för att skapa historisk kunskap”

❑ **Men**, om källan är bra eller dålig avgörs också av vilka frågor du vill ha svar på.

NEJ

Om du vill veta hur det gick till när Gustav I blev ledare för motståndet mot unionskungen Kristian II.

JA

Om du vill veta hur Gustav I ville framställa sig själv.

Hur *propaganda* användes i 1500-talets Norden

Verkstadsarbetare Gustaf Andersson anger kvinna till polisens prostitutionsavdelning i april 1865

Om källan

”Ibland inkom brev till sedlighetspolisen, som hade ansvaret för att se till att prostituerade kvinnor skrevs in vid besiktningsbyrån och kom till kontrollerna. Många brev är från sexköpare som vill anmäla en kvinna de tror har smittat dem med en könssjukdom. I det här brevet står:”

”Till Redlighetens Polisbyrå

Hos Lundewall, Hantverkaregatan No 16 b å Kungsholm bor en flicka från Upsala Jenny Kardell som har smittad mej med Dröppel, den har hon fått af den der Läsareprästen eller någon annan djäfva prädikant som hon springer ti på dagen åk så på kvälla smeter hon hederliga järnarbetare från hvärkstan, detta skulle pålisen intet tilåta utan säter in henna å spinhusa o låta doktorn se påna så at ordentliga arbetare intet blir förstörde så tänker Gustaf Andersson å flera kamrater på verkstan

hon bor två trap up hos Lundevall

[Uppe i högra hörnet har en konstapel skrivit:]

Efterhört, dervid upplysts att K har plats på Söder”

Källa:

<http://www.stockholmskallan.se/Soksida/Post/?nid=19063>

Uppgifter:

1. **Tänk att ni ska använda denna källa för att berätta om livet för prostituerade i 1800-talets Stockholm. Använd begreppen *tendens* och *närhet* när ni källkritiskt granskar denna källa.**
2. **För vilka frågor är detta en bra källa? (X = funkar)**
  - a) Hur livet är för prostituerade idag
  - b) Hur könssjukdomar spreds på 1800-talet
  - c) Hur Jenny Kardell var som person
  - d) Hur Gustaf Andersson fick ”Dröppeln”
  - e) Hur man såg på prostitution under 1800-talet i Stockholm.

Motivera :

”reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv”

- Vi använder historia på olika sätt, t.ex. för att berättiga att vi bor och lever på ett visst sätt. För samer är det vanligt att man argumenterar för att särskilda jakträttigheter för att man historiskt sett har levt av jakt.
- Ytterligare ett exempel på [historiebruk](#) är att professionella historiker kanske försöker klargöra huruvida det är sant eller falskt att Gustav Vasa verkligen skidade i Dalarna, medan många ”vanliga” historieintresserade främst söker underhållning när de läser om Gustavs äventyr.
- Historia används av många av många olika skäl!

Uppgift: Gör skolverkets (Malmö högskolas) uppgift om hur Kim Larsen använde Förintelsen i sin kampanj mot offentliga rökförbud. Om du vill se bedömningar av elevsvar titta [här](#).

”reflektera över sin egen och andras användning av historia i olika sammanhang och utifrån olika perspektiv”

”använda historiska **begrepp** för att **analysera** hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.”

- ❑ **Alla förmågor hänger samman.**
- ❑ Begrepp är verktyg, som rätt använda fungerar som en hävstång för dina resonemang.
- ❑ Exempel på begrepp: *revolution, evolution, nazism, kontinuitet, epok, medeltid, aktör, struktur, kolonialism, liberalism, Förintelsen, förintelsen, folkmord.*
- ❑ Man kan koppla samman begrepp med *teorier* om t.ex. vad som driver och orsakar förändring. Ex. För en person som anser att den fria människans förnuft är den kraft som leder till historisk förändring kan begreppen ”aktör” och ”upplysningen” användas som motsatsord till ”struktur” och ”förtryck”. När du använder teorier generaliserar du vanligtvis: ”Historien drivs av kampen mellan de sociala klasserna”.

”använda historiska **begrepp** för att **analysera** hur historisk kunskap ordnas, skapas och används.”

”**Pariskommunen** var en radikal styrelse som styrde Paris från mars till maj 1871. Frankrike hade förlorat ett krig mot Tyskland 1870–1871 och kejsar Napoleon III hade blivit avsatt. Många i landet ville ha fred och en kung som styrde, men i Paris krävde många arbetare, hantverkare och unga radikala att man skulle fortsätta kriget och styra landet som en republik. De gjorde uppror mot regeringen och tog makten i Paris.

Upprormännen bildade en stadsstyrelse som kallades Pariskommunen. Många i styrelsen var socialister. Pariskommunen genomförde flera reformer, bland annat gratis skola, förbud mot nattarbete och förbud mot för höga hyror.

Pariskommunen styrde staden i två månader, men i slutet av maj erövrade regeringens soldater staden. Invånarna gjorde hårt motstånd på gatorna, och många blev dödade eller arresterade. Efter en veckas strider hade regeringen tagit tillbaka makten.

Inom arbetarrörelsen i Europa blev Pariskommunen en viktig symbol eftersom det var en av de första gångerna som arbetare styrde över en stad. Många blev besvikna när kommunen misslyckades och arbetarna förlorade makten. Andra tyckte att kommunen var ett dåligt exempel eftersom parisborna hade tagit till mycket våld.”

Källa: <http://www.ne.se/lang/pariskommunen/280157>

Uppgifter:

1. **Stryk under de viktiga begreppen i texten!**
2. **Vilka av följande begrepp tycker ni ska användas för att beskriva Pariskommunen**

- a) **Kontinuitet**
- b) **Revolution**
- c) **Upplysning**
- d) **Liberalism**
- e) **Förtryck**
- f) **Klasskamp**
- g) **Nazism**
- h) **Industrialism**
- i) **Demokrati**
- j) **Aktör**
- k) **Struktur**

Motivera :
